

έκταση των σπαρέντων χωραφιών ήταν ένα στρέμμα, ο ιδιοκτήτης Φεργάδης θα έπαιρνε από τον εναγόμενο Αναγνώστη 50 οκάδες γεννήματος (σταριού ή κριθαριού), δηλαδή 30 οκάδες (1 1/2 κοιλό) ως αντίσπορο και 20 οκάδες (1 κοιλό)<sup>28</sup> περίπλεον, και θα είχε ακόμα τα χωράφια του καθαρισμένα και έτοιμα για την επόμενη σπορά.

Συνεπές προς τη συμβιβαστική αυτή λύση, το δικαστήριο επιβάρυνε και τους δύο διάδικους με τα έξοδα της δίκης. Τέλος έκρινε ότι η απόφασή του είναι ανέγκλητη.

---

**Συμφωνία καλλιέργειας χέρσου αγρού. Διάλυση λόγω ασθένειας  
Δικαίωμα συμμετοχής. Αναφορά σε διάταξη του Γεωργικού Νόμου**

Ἀπόφασις Πολιτικῆ  
Διορθωτικῆ

Ἀριθ. 6

Ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως

Ἀναγνοῦν ἀναφορὰν τοῦ Κυρίου Στάϊκου μηνολογημένην τὴν 12 Ἀπριλίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους, δι' ἧς ἐνάγει τὸν Νικόλαον Καραγιάννη τοῦ ὅτι ἔχοντες συμφωνίαν εἰς τὸ μεταξὺ των τοῦ νὰ γεωργήσωσι ἓν χωράφιον κείμενον εἰς τὸ μέρος τοῦ Τραχιοῦ (χέρσον ὡς περίπου τῶν τριάκοντα ἐτῶν) δουλεύοντες ἐν αὐτῷ καὶ οἱ δύο εἰς διάρκειαν δύο ἐτῶν, νὰ μερίζωσι τὸν καρπὸν ἐκάστης σπορᾶς ἕξ ἡμισείας καὶ ὅτι τὸν πρῶτον χρόνον σπείραντες ἐν αὐτῷ ἀραποσίτην ἐμοίρασαν κατὰ τὴν συμφωνίαν των, φθάσας δὲ ὁ καιρὸς τοῦ β' χρόνου ἵνα σπείρωσι πάλιν ἐν αὐτῷ συντροφικῶς ὡς ἡ συμφωνία των δυστροπῶν ὁ Ν. Καραγιάννης ἀπέβαλεν αὐτὸν.

Ἀκοῦσαν ἀπολογίαν τοῦ Νικολάου Καραγιάννη, ἐν ᾗ ὁμολογεῖ μὲν τὴν συμφωνίαν των ἐπιφέρει δὲ ὅτι ὁ Γκιούρος Στάϊκος ἀσθενήσας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ καιροῦ δὲν ἦτον εἰς κατάστασιν τοῦ νὰ δουλεύσῃ εἰς τὸ χωράφιον καὶ ὅτι δι' αὐτὸ τοῦτο δουλεύσας αὐτὸς μόνος καὶ ἐξοδεύσας εἰς τὴν γεώργησιν τοῦ χωραφίου δὲν τὸν βάσῃ εἰς τὴν συμπεφωνημένην συντροφίαν του.

Ἐπομένως θεωροῦν

1. Ὅτι ὁ Γκιούρος Στάϊκος ἠσθένησε δουλεύων εἰς τὸ χωράφιον πρὸς ἐκκαθάρισιν αὐτοῦ ὡς ἀπεδείχθη.

---

28. Ο νόμος 56 της 1 Νοεμβρίου 1827 «περί σταθμών» ὀρίζει «το κοινῶς λεγόμενον κοιλόν χωρητικόν οκάδων 22 σίτου» βλ. Γ. Δ η μ α κ ό π ο υ λ ο υ, ὁ.π., σ. 200.

2. Ὅτι ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἠσθένησε δὲν εἶναι λόγος οὗτος νὰ ἀποβάλῃ αὐτὸν ὁ Νικόλαος Καρά Γιάννης καὶ νὰ τὸ σπείρῃ αὐτὸς μόνος, καθ' ὅτι κατὰ τὴν ἐξάβιβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου, τίτλος περὶ νόμων Γεωργικῶν, σελ. 460 «ἐάν Γεωργὸς σέβῃ καὶ ξεκαθαρίσῃ χωράφι χειρσομένον καὶ δενδριασμένον ἄλλου Γεωργοῦ, εἰς τρεῖς χρόνους νὰ τὸ δίδῃ πάλιν».

3. Ὅτι ὁ Νικόλαος Καραγιάννης ἔσπειρεν αὐτὸ μόνος του, χωρὶς νὰ περιμένῃ νὰ ἀναλάβῃ ὁ σύντροφός του ἐκ τῆς ἀσθενείας, διότι ἀπερνοῦσε πλέον ὁ διωρισμένος καιρὸς τῆς σπορᾶς.

Ἀποφασίζει διορθωτικῶς

1. Ὁ Νικόλαος Καραγιάννης νὰ δώσῃ πρὸς τὸν Γκιούρον Στάϊκον τρία κοιλὰ γεννήματα διὰ τοὺς κόπους τοῦ ὁποῦ ἐδούλευσε τὸν πρῶτον χρόνον πρὸς ἐκκαθάρισιν τοῦ χωραφίου.

2. Οἱ δύο ὁμοῦ θέλει πληρώσωσι τὰ δικαστικά ἔξοδα.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἶναι ἀνέκκλητος.

Ἐκρίθη καὶ ἀπεφασίσθη τὴν 12 δωδεκάτην Μαΐου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ ἔτους. Ἐν Σκύρῳ.

Ὁ Ἀστυνόμος καὶ προσ. ἐνεργῶν τὰ χρῆμα τοῦ Εἰρηνοδίκου

Ἄν Μητάρας

Ὁ Γραμματεὺς  
Κ. Γριμανέλης

## Υπόμνημα

Ο σκυριανὸς Νικόλας Καράγιαννης εἶχε συμφωνήσῃ με τὸν ξενοτοπίτη Γκιούρο Στάϊκο νὰ ξεχερσώσουν καὶ νὰ καλλιεργήσουν ἓνα παλιὸ χωράφι στὸν σκυριανὸ κάμπο τοῦ Τραχιοῦ. Ο Γκιούρος Στάϊκος ἦταν ἀσφαλῶς στρατιώτης κάποιου ἀπὸ τοὺς οπλαρχηγούς που στὴν περίοδο τῆς Επανάστασης εἶχαν καταφύγει στὴ Σκύρο με τοὺς ἀτάκτους τοὺς καὶ φαίνεται πὼς εἶχε ξεμείνει καὶ εγκατασταθεῖ στὸ νησί<sup>29</sup>.

Πουθενὰ δὲν γίνεται λόγος γιὰ ἐγγράφῃ συμφωνία. Συμπεραίνουμε ἐπομένως πὼς ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ εταιρική σχέση «κοινωνίας» που εἶχε συναφθεῖ «δια λόγου»<sup>30</sup>

29. Οἱ Σ τ ᾱ ῖ κ ο ι ἦταν οἰκογένεια ἀγωνιστῶν ἀπὸ τὴν Ἀκαρνανία. Δὲν εἶναι γνωστὸ ἀν μέλη τῆς ἐφτάσαν στὴ Σκύρο. Ἐνας Γκιούρος μικρὸς, Μαυροβουνιώτης, ἀναφέρεται σὲ σκυριανὸ ἐγγράφῳ τοῦ 1828, καθὼς καὶ Τζούρος σκλαβούνος παντρεμένος στὴ Σκύρο. Ἀναφέρεται ἐπίσης με δράση στὴ Σκύρο ὁ Τζούρος μικρὸς, οπαδὸς καὶ συγγενὴς τοῦ Ράντου Μαυροβουνιώτη, ἀδελφοῦ τοῦ Βάσου βλ. Κ. Κ ω ν σ τ α ν τ ι ν ῖ δ η, ὁ.π., σ. 114, 352).

30. «Συνίσταται κοινωνία πράγματι καὶ ῥήματι καὶ δι' ἀγγέλου» Ἀρμεν. Εξάβιβλος Γ, ι, 8.

και πρόβλεπε να ξεχερσώσουν και καλλιεργήσουν οι δύο τους το χωράφι επί δύο χρόνια και να μοιράζονται τους καρπούς. Βασικά στοιχεία, όπως η ιδιοκτησία του χωραφιού, η διάθεση του σπόρου κ.λ.π. δεν μνημονεύονται στο κείμενο. Πρέπει όμως να θεωρήσουμε βέβαιο ότι το χέρσο χωράφι ανήκε στον Καράγιαννη, ο οποίος θα έβαζε και το σπόρο, ενώ η συμμετοχή του Στάικου αφορούσε κυρίως στην προσωπική εργασία του, η οποία ως προς την εκχέρσωση θα ήταν ιδιαίτερα επίπονη για να γίνει σπόριμη γη χωράφι εγκαταλελειμένο και χέρσο επί τριάντα περίπου χρόνια.

Τον πρώτο χρόνο η συμφωνία τηρήθηκε, σπάρθηκε καλαμπόκι και μοιράστηκαν τη σοδειά. Το δεύτερο όμως χρόνο, πριν από τη σπορά, ο Στάικος αρρώστησε, ο δε Καράγιαννης το έσπειρε μόνος του διαλύοντας την κοινοπραξία τους και αρνούμενος να καταβάλει μερίδιο στο Στάικο, ο οποίος για το λόγο αυτό προσέφυγε στο ειρηνοδικείο με αναφορά - αγωγή της 12 Απριλίου 1830.

Το δικαστήριο από την όλη διαδικασία πείσθηκε ότι ο Στάικος αρρώστησε κατά την κοπιώδη εργασία εκχέρσωσης και ότι ο Καράγιαννης το δεύτερο χρόνο έσπειρε μόνος του δικαιολογημένα για να μη χάσει την περίοδο της σποράς. Και με την πεποίθηση αυτή έκρινε ότι η ασθένεια του Στάικου δεν ήταν επαρκής δικαιολογία για τη διάλυση της συμφωνίας και τον αποκλεισμό του από την απόδοση της καλλιέργειας. Και αποφάσισε να του δοθούν για τον κόπο του 3 κοιλά γεννήματος. Μη γνωρίζοντας την έκταση και την απόδοση του συζητούμενου χωραφιού δεν μπορούμε να υπολογίσουμε αν η ποσότητα αυτή αντιστοιχούσε στο ήμισυ της σοδειάς του δεύτερου χρόνου. Υποθέτουμε όμως πως ήταν αρκετά μικρότερη, γιατί δεν του δόθηκε ως μερίδιο – αφού το δεύτερο χρόνο δεν έλαβε μέρος στην προετοιμασία και τη σπορά – αλλά σαν είδος αποζημίωσης<sup>31</sup>.

Εξεζητημένη φαίνεται η νομική θεμελίωση, όπως αναφέρεται στο σκεπτικό της απόφασης. Το δικαστήριο αναζήτησε σχετική διάταξη στους Γεωργικούς Νόμους της Εξαβίβλου στη μετάφραση του Σπανού, την οποία όπως είπαμε στο σχολιασμό της προηγούμενης απόφασης, διέθετε το ειρηνοδικείο. Και χρησιμοποίησε τη διάταξη της παρ. 12 του «Περί γεωργών» Α' τίτλου του Γεωργικού Νόμου, την οποία και παρέθεσε στο σκεπτικό και κατά την οποία αν ένας γεωργός ξεχερσώσει ξένο χωράφι δικαιούται να το καρπωθεί επί τρία χρόνια μετά τα οποία οφείλει να το αφήσει ελεύθερο στον ιδιοκτήτη του<sup>32</sup>. Πως όμως εφαρμόζεται η διάταξη αυτή στην περι-

31. Τρία κιλά γεννήματος είναι περίπου 60 οκάδες καλαμπόκι. Η μέση απόδοση του καλαμποκιού υπολογίζεται γύρω στις 90 οκάδες το στρέμμα. Αν το χωράφι ήταν δύο στρέμματα θα απέδωσε περί της 180 οκάδες και επομένως οι 60 οκάδες αντιστοιχούσαν περίπου στο ένα τρίτο.

32. Στη μετάφραση Κλωνάρη η διατύπωση είναι σαφέστερη: «Ἐάν γεωργός ἔμβη καὶ ἔξανοίξῃ σύνδενδρον τόπον ἄλλου γεωργοῦ, τότε καρποῦται τρία ἔτη καὶ τὸν ἀποδίδει πάλιν

πτωσή μας δεν δικαιολογείται. Πρώτον γιατί ο Στάικος δεν ξεχέρσωσε αυθαίρετα ή από πλάνη ξένο χωράφι αλλά ύστερα από συμφωνία με τον ιδιοκτήτη. Και δεύτερον γιατί δεν πρόκειται για επιστροφή του χωραφίου, του οποίου η ιδιοκτησία και η κάρπωση δεν αμφισβητήθηκε, αλλά για το δικαίωμα στο συμφωνημένο μίσθωμα.

Κανένας από τους διάδικους δεν θεωρήθηκε ηττημένος και τα δικαστικά έξοδα μοιράστηκαν. Η απόφαση λόγω ποσού ήταν ανέκκλητη.

**Διεκδίκηση προικισθέντων πραγμάτων.  
Αντικατάσταση ειδών προικοσυμφώνου**

Ἀπόφασις Πολιτικῆ  
Διορθωτικῆ

Ἀριθ. 5

Ἐν ὀνόματι τῆς Κυβερνήσεως

Ὁ Κύριος Νικόλαος Γεωργίου παρουσιασθεὶς εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον τοῦτο ἤναξε τὸν Δημήτριον Γεωργίου Μανιᾶ γυναικάδελφόν του, τοῦ ὅτι ζητῶν παρ' αὐτοῦ τὰ εἶδη ἅτινα ὑπάρχουσι γεγραμμένα εἰς τὸ ἀνά χειρὸς του προικοσύμφωνον, δηλαδὴ ἓν χωράφιον κείμενον εἰς τὸ Παλαιόκαστρον, ἓν οἰνοβάρελον καὶ μίαν ζώνην ἀργυρᾶν, αὐτὸς δὲ δυστροπεῖ εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν.

Ἀκοῦσαν ἀπολογίαν τοῦ κυρίου Δ. Γεωργίου Μανιᾶ δι' ἧς λέγει ὅτι ἐγράφησαν μὲν ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ τὰ διαληφθέντα εἶδη, ἐπιφέρει δὲ ὅτι τὸ χωράφιον ἐγράφη κατὰ λάθος τοῦ γραφέως διότι αὐτὸ ἦτον προικοδοτημένον τῆς μεγαλυτέρας του ἀδελφῆς Τζικούρενας καὶ ὅτι ἀντ' αὐτοῦ τοῦ παραδίδη ἄλλο, περὶ δὲ τῆς ζώνης λέγει ὅτι τοῦ τὴν παρέδωκεν ἐπὶ παρουσία τοῦ γραφέως Δημητρίου Τζηκούρη ὁμοῦ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα προικοδοθέντα εἶδη, τὸ δὲ βαρέλιον τὸ παρακρατεῖ ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔχη νὰ λαμβάνη αὐτὸς παρὰ τοῦ διαληφθέντος γαμβροῦ του εἶδη τινὰ ἐξώπροικα μείναντα εἰς τὸν οἶκον του, τὰ ὅποια ἀνήκουσι πρὸς αὐτόν.

Ἐπομένως ἀκοῦσαν καὶ παρατηρήσαν τὰ δίκαια καὶ τῶν δύο μερῶν

εἰς τὸν κύριόν του» (Κ. Κ λ ω ν ἄ ρ η, Πρόχειρον Νόμων το λεγόμενον Η Εξάβιβλος. Εν Ναυπλίῳ εκ της Εθνικης Τυπογραφίας, 1833, σ. 409). Τέλος στην έκδοση Heimbach η διάταξη έχει ως εξής: «Ἐάν γεωργὸς εἰσελθὼν ἐργάσῃται χώραν ἄλλου γεωργοῦ, διὰ τριετίας διακαρπεύσει αὐτῇ καὶ ἀποδώσει πάλιν ταύτην τῷ κυρίῳ αὐτῆς» (G.E. H e i m b a c h, Const. Harmenopuli, Manuale Legum sive hexabiblos cum appendicibus et legibus agrariis, Lipsiae MDCCCLI, σ. 832). Βλ. καὶ Κ. Π ι τ σ ἄ κ η, ο.π., σ. ξε, οε, οη.